

Gondolatok a „Rekviem háromszáz-ezer hektár erdőért?” című írással kapcsolatban

Nem tagadom, alaposan meglepett az Erdészeti Lapok 2000. novemberi számában, a 329–331. oldalig terjedő, Kádár Zoltán tollából íródott „Rekviem háromszáz-ezer hektár erdőért?” című írás tartalma. Többször elolvastam, és pontatlansága, helyenkénti szakzsargonosságai miatt úgy gondoltam, írásban kifejtem a véleményemet. Az sem tagadható, hogy több igazságot, megszívlelendő megállapítást is tartalmaz a cikk.

Nem azokkal, hanem a kifogásolható gondolatokkal fogok vitába szállni, az írás fejezeteire hagyatkozva.

Kiindulás

Nem juthatott bárki erdőtulajdonhoz, különösen nem az, aki „nem akart erdőtulajdonos lenni”. A kárpótlási törvény szerint az juthatott erdőterülethez, akinek jogszerűen volt tulajdonában kárpótlási jegy, az erdőterület licitálásán részt vett, és a licitáláson sikertelen erdőtulajdonhoz jutnia. Ezenfelül erdőtulajdonhoz jutottak azok a mezőgazdasági szövetkezeti tagok is, akik részarány-tulajdonlás alapján tagi jogon kaptak – akár régi tulajdonukban volt erdőt visszakapva! – erdőterületet. Természetesen nem foglalkozom a különböző manipulációkkal (pl. kárpótlási jegy-felvásárlás, becsapás stb.) szerzett erdőtulajdonlással. Tagadhatalan, igen sokan jutottak (246 ezer fő) erdőtulajdonhoz, és így kicsi az átlagos erdőtulajdon (1,6 ha/fő).

A felsorolt okok – ahogy a szerző szerint erdőtulajdonhoz lehetett jutni – részben nem tényszerűek, részben feltételezések, de leginkább nem a felsoroltak miatt alakult ki az adott birtokszerkezet, hanem azért, mert a földkiadó bizottságok és a licitálásoknál egy adott település területén egy személynek a meglévő aranykorona értékét több helyrajzi számon szétaprózva jelelték, nem kérték az erdészeti hatóság közreműködését, aminek alapján számítógépes módszerrel egy település területén egy jogosult személy erdőterületét, az aranykorona nagyságát együtt számítva egy helyrajzi számra „telepítetve” volna.

Két hibás megállapítást külön is ki kell emelni. Nem igaz az, hogy az erdő esetében „minden táblában egy nyugat-európai vagy más földrészen élő tulajdonos is” van. Ráadásul nem táblában kell gondolkodni, hanem helyrajzi számban, erdőtagban vagy erdőrészletben. A másik: a szántóföldi példák nem jók az erdő esetében. Az erdőterületek tulajdonviszonyaiban az osztatlan közös tulajdonlás igaz, és abban igen változatos nagyságúak lehetnek a birtoklási nagyságok. Hivatalos adat szerint az átlagos erdőtulajdon 1,6 ha/fő, de akad jelentős nagyságú magánerdő-tulajdon is.

Közös tulajdonú erdő kezelése

Teljesen téves a Vhr. (erdőtörvény végrehajtási rendelete) 16. §-ának és 14. §-ának logikai egybekapcsolása. A 16. § kifejezetten az egyéni erdőgazdálkodás feltételeit, míg a 14. § éppen az ettől eltérő társult erdőgazdálkodás esetét részletezi. Nem arról szól ez utóbbi tétel, hogy „kötelező erdőgazdálkodót kijelölni”, hanem arról, hogy a társult erdőgazdálkodást a felsorolt esetekben „kell előírni”. Nagy a kettő közti különbség. A kijelölés az erdészeti hatóság kényszerintézkedése, de csak akkor, ha a tulajdonosi közösség nem gondoskodik az erdőgazdálkodásról vagy erdőgazdálkodó megbízásáról. De ezt is csak előzetes felszólítás után teheti meg. Először a tulajdonosok döntési joga és kötelezettsége lép életbe, amikor az erdészeti hatóság írásban közli, hogy mely területhatárokkal megjelölt erdőterületen kell társult erdőgazdálkodást folytatni.

Logikai bukfcen következik ezután. Csak a részarány-tulajdonosok jogait említi és közli a Ptk. 140. §-a általi jogait. Pontosan ugyanezek a jogok illetik meg azokat az erdőtulajdonosokat, akik kárpótlás útján jutottak osztatlan közös tulajdonú erdőterülethez. Nem is a Ptk. 140. §-a okoz gondot, hanem a 144. §, amely a tulajdonostársak egyhangú határozatának eseteit szabályozza.

Igaza van a szerzőnek abban, hogy a tulajdonnal kapcsolatban csak a tulajdonosok egybehangzó nyilatkozatával

lehet érvényes döntést hozni, ugyanakkor a teljes konszenzus feltétele gazdálkodás vonatkozásában nem áll fenn. Erdőbirtokossági társulat létrehozásához már a kétharmados szavazatarány is elegendő. A már működő erdőbirtokossági társulatban pedig a döntésekhez az egyszerű szótöbbség is megfelel. Ezt a Ptk. 140. § (2) bekezdése, 141. §-a is biztosítja. Az erdőszövetkezetek esetében pedig az alapszabályban rögzítik a döntéshozatali mechanizmust.

Nem az erdőgazdálkodó „kijelölésében” kell az erdőtulajdonosoknak konszenzusra jutni, hanem a társult erdőgazdálkodás létrehozásában, majd annak formája (2/3-os szavazattal erdőbirtokosság, egyhangú egyetértéssel erdőszövetkezet, közhasznú társaság, korlátozott felelősségű társaság stb.) meghatározásában. Számítalan olyan esetről tudunk, ahol 50% feletti szavazással alakítottak ki társult erdőgazdálkodást (pl. közös megbízott).

Nem értem, miért mondja ezt és mit ért alatta a szerző, hogy „ha egy adott döntés közérdekű, akkor a hiányzó nyilatkozatot bírósági úton is ki lehet kényszeríteni”. Mit, milyen döntés, miről stb.? Csak egy esetben, ha a 2/3-os szavazásban (erdőbirtokosság) a kisebbségben maradtak akarnak jogorvoslást a kötelező belépés ellen vagy éppen a 2/3-os tulajdonosok akarják a „kimaradtakat” belépésre kényszeríteni.

Ráadásul éppen a felhozott példa *sán-tit*, hogy az erdőterület kimérésében kell egyhangú konszenzus, mert ha a társtulajdonos igényli az erdőterület kimérését, ez a Ptk. 174. § és 148. §-a szerint bírósági úton kikényszeríthető. Ezt az erdőterület törvény (bocsánat: „az erdőterület és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény” – továbbiakban: Evt.) 74. §-a a feltételek megléte esetén lehetővé is teszi.

Csak zárójelben mondom: valószínűleg ez az egyik járható megoldás a jelenlegi álló helyzetből való kimozdulásban! (Ez irritáló megállapítás az erdészeti hatóság egyes személyei számára.)

Még egyszer mondom: nem az a kulcskérdés, hogy a „Gipsz Jakab KFT, avagy a Kisguci Illés BT legyen-e az er-

dőgazdálkodó”, hanem az, hogy döntés szülessen a társult erdőgazdálkodás folytatására.

Az erdészeti hatóság nem „cserélheti” le az erdőgazdálkodót, csak megállapítja, hogy nem tesz eleget a törvényben előírt kötelezettségeinek, más erdőgazdálkodó megbízását kéri a társult erdőtulajdonosi közösségtől. Ha erre nem kerül sor, akkor jöhet az erdészeti hatóság kényszerintézkedése. Ebben az esetben a tulajdonosok jogorvoslattal élhetnek, *de annak nincs balasztó hatálya a végrehajtásra vonatkozóan.*

A kezeletlenség következményei

A fejezetben leírtak lényegében megfelelnek a tényleges helyzetnek.

Szankciók

Sajnos a szerző óriási tévedésben van! Azt hiszi, hogy a felsorolt esetekben a szabálysértési tv. szerint kell eljárni! Pedig nem.

Egyetértek a cikk írójával, hogy az erdő és a rajta álló faanyag védelme érdekében a szabálysértési eljárásokat, a bíróságok összegét, a büntetőszabályok büntetési tételeit, valamint az Evt. erdőgazdálkodási bírság és az erdővédelmi bírság szankcionálási tételeit szigorítani, emelni szükséges. Mások szerint a büntetési tételek igen kemények, inkább a behajtás puha és igen bizonytalan!

Az erdőterületen elkövetett szabálytalanságok, bűncselekmények – főleg az engedély nélküli fakivágások, falopások, szervezett fatolvajlások stb. – esetében mindig az elkövetőt kell büntetni, függetlenül attól, hogy ki az erdőtulajdonos. Ha ő az elkövető, akkor természetesen az erdőtulajdonost.

Állami támogatás

Az állami támogatások körének ismeretében a felsorolás ötletszerű. Lényeges, hogy az állami támogatás az erdő létrehozásától (erdőtelepítés, erdőfelújítás), tehát a talaj-előkészítéstől egészen az állomány neveléséig terjed. A fontos megállapítás – és ezzel teljes mértékben azonosulok –, hogy az nem támogatott, hogy „a tulajdonosok az erdő kezelést szakszerű gazdálkodást folytató saját vagy felkért szervezet útján végezzék”. Ezt meg kell oldani a főhatóságnak. Erre kell „kitalálni” állami támogatást, a kényszerkijelölési eljárástól függetlenül.

Javaslatok

A magánerdő-tulajdonosi kört nem lehet kivonni a felelősség alól, és az nem igaz, hogy „a helyzetnek nem okozója,

hanem szenvedő alánya”. Nem volt kötelező erdőtulajdonosnak lenni. Ha már így döntött valaki, akkor tudnia kellett – és tudták is –, hogy erdővel mint tulajdonnal (és mint minden más tulajdonnal is) kötelezettségek, feladatok adódnak, illetve a tulajdonnal törődni kell. Csak akkor szenvedő alánya, ha semmit nem akar tenni mint tulajdonos, és nem tesz eleget tulajdonosi kötelezettségeinek.

Az a jó megállapítás, hogy – tisztelet a kivételnek – a tulajdonosok jelentős hányada „nem lép” az erdő ügyében. Elismerem, hogy az alapszabályok (kárpótlás stb.) is eredményezték a kicsi erdőtulajdonokat és az osztatlan közös tulajdonokat. Ennél azért a tulajdonosoknak többet kellene tenni.

Az erdőtulajdonosi közösségek valóban önkéntes gyülekezetek.

Azt azért ne tegyük, hogy sajnáljuk az erdőtulajdonost, meg aztán tőlük független „intézkedést” balsorsot emlegetünk. Azért ez így túlzás.

Amit tenni kell, azt valóban a *tulajdonosok* és „az általuk birtokolt erdő érdekében kell tenni”.

A „néhány javaslat” címszó alatt felsoroltak közül, őszintén mondom, nem tudom mit ért a szerző *visszaállamosítás* alatt és ez nem is merült fel soha, meg nem is az ezt „kell tenni” javaslatok körébe sorolható. A magántulajdonon alapuló gazdálkodás politikai, jogi, szakmai támogatottságában erről szó sem lehet.

Birtokrendezésre anyagi támogatottsággal szükség lenne, csak ettől való, hogy jogi, szakmai téren egyaránt tartanak az illetékesek. Nem kell ezt elrendelni, ehelyett állami támogatással elő kell segíteni.

Ismét nem érthető az a kifejezés, hogy „egyéni vagy részarány-tulajdonos gazdálkodás”. Mit jelent ez utóbbi? A részarány-tulajdon az egy erdőtulajdon-szerzési jogi forma. Vélhetően társult mezőgazdálkodásra, osztatlan közös tulajdonra gondolt a szerző. „Ingyen” nem lehet erdőhöz jutni, és nem fogják a tulajdonosok így át(ela)adni.

Az erdőtulajdonosok körét az erdészeti hatóságok erőn felül tájékoztatják az erdőtulajdonnal járó jogokról és kötelezettségekről.

Jogos az igény az erdő kezelésének dotálása tekintetében, és erre már történt intézkedés az állam részéről. A leromlott szerkezetű erdőállomány helyreállítására ilyen kötelezettségekkel terhelt erdőkre 200 000 Ft/ha támogatást nyújtott az állam 2000-ben.

Azt nem tudom, hogy a szerző milyen szakterületen dolgozik, milyen a

kapcsolata az erdővel, a magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodással, de a cikk sok tekintetben azt sugallja, hogy nem ismeri teljes mélységében a témát. Végül is nem baj, ha ilyen gondolatébresztő írás is megjelenik a sajtóban, amelyet bizonyosan nem teljes örömmel olvasott az erdészeti hatóság, de mindenképpen válaszolni kell rá.

Nem vagyok erre hivatott, de a végén néhány javaslatot én is szeretnék leírni, amelyekkel lehet vitatkozni, azonban az tagadhatatlan, jelentős változást kell elérni a magánerdő-gazdálkodás gyorsabb fejlődéséért.

1. Az adminisztratív és tényleges tulajdonba adást fel kell gyorsítani, illetve be kell fejezni. A megyei földhivatalok jelentései szerint az országban 75–99%-os a tulajdonbejegyzés. Az Állami Erdészeti Szolgálat területi igazgatóságainál ez csak alig több, mint 50%-os, erdészeti igazgatási jellegű bejegyzést tekintve. Sürgősen intézkedni kell – elsősorban az erdészeti hatóságoknak – az adatok beszerzése iránt.

2. Ezen adatok birtokában kell ismételtlen meghatározni területegységekre vonatkozóan, hogy hol lehet önálló (egyéni) és hol kell társult erdőgazdálkodást folytatni.

3. A társult erdőgazdálkodás területnagyságának meghatározásánál el kell felejtetni a legnagyobb akadályozó fogalmat, az ember (erdészeti hatóság) által lényegében önkényesen meghatározható a „természetben összefüggő erdőterület” fogalmát. A társult erdőgazdálkodás területi mértékének minimum az egy helyrajzi szám vagy esetleg helytől, körülményektől függően az erdészeti tag lehet a mértékegység. (Közben megjelent végrehajtási rendelet ezt már megoldotta.)

4. A fentiek birtokában írásban fel kell szólítani a megismert tulajdonosokat önálló vagy társult erdőgazdálkodás megkezdésére.

5. Haladéktalanul érvényt kell szerezni az erdészeti főhatóság szerint „társult erdőgazdálkodás előtti” állapottal jelzett 148 000 ha-ra vonatkozó társulási kötelezettségnek. Ezek tulajdonosa az ÁESZ területi igazgatóságai által ismert, csak az erdészeti hatóságok hatékony, azonnali intézkedései hiányoznak.

6. Támogatni kell – ahol a jogi, kezdeményezési és helyi körülmények adottak és a magánerdő-gazdálkodás megkezdését elősegítik – az erdőterületek Ptk. 147–148. §-a és az Evt. 74–75. §-a szerint lehetséges megosztását. Az erdőrésztlet, mint védett „szent tehén”, szép lassan idejétmúlt fogalom, különösen az alföldi ültetvényeszerű erdőben.

7. Ahol pedig az erdőtulajdonosok nem teljesítik az Evt., a Vhr. és a területi igazgatóságok előírásait, hatósági kényszerrel kell kijelölni erdőgazdálkodót, s azt kiemelt módon kell támogatni.

8. Tovább kell fejleszteni a magán-erdő-gazdálkodás integrátori rendszerét. Magyarul több kell.

9. Elő kell segíteni a birtokkoncentrációt.

10. A felsoroltak egy része (1., 4., 6., 7., 8., 9. stb.) pénzbe kerül. Minden egyes tételt állami támogatásban kell részesíteni. Az már az erdészeti főhatóság feladata, hogy „kitalálja” a fentieket támogató állami támogatások jogcímét és összehangoltságát. Nem vitás, hogy az elmúlt évben ezen a téren történt változás. Ezt kell folytatni.

11. Rendkívüli mértékben kell egyszerűsíteni az erdészeti adminisztrációt. Elképesztően túlbonyolított és szinte megatunthatatlan, idejélműlt, konzervatív.

12. Tudom, az erdészeti hatóság nagyra tartja és igen nagy becsben tartja az 1996-ban megalkotott korszerű Evt.-t. Nem vitás, abban az időszakban – bár viták keretében – korszerű, előremutató, szakmailag megalapozott és nagyon jó erdőtvény született. (Szerencsém volt, kismértékben részt vehettem a megalkotásában. Ezért magam is nehezen nyúlnék hozzá, mint ahogy az alkotók is.) Szükséges néhány apró módosítás. Például: társult erdőgazdálkodás feltételeinek enyhítése.

13. Egyéb törvények módosításának kezdeményezése, mint például a Polgári Törvénykönyv, örökösödési törvény az erdőterület elaprózódása ellen, számviteli törvény (elszámolási rend egyszerűsítése), adózás stb.

Nagyon fontos! A magán-erdő-területek nagysága folyamatosan növekszik. Jelenleg 755 000 hektárra becsüli az erdészeti hatóság. Rendkívüli nagyságú új erdőtelepítési program szerepel az FVM tervében és a Széchenyi-tervben. Ugrás-szerű, nagyságrenddel nagyobb az erre a célra biztosított éves támogatási keret. (Tudtommal a 2001. évre 6 milliárd Ft.)

Ezt a feladatot (kb. évente 15–16 000 ha erdőtelepítés) az erdészeti főhatóság, a tíz területi igazgatóság csakis a földtulajdonosok közreműködésével, szándékával és támogatásával tudja végrehajtani. Akkor pedig minden lehetséges módon segíteni kell őket, közelebb kell kerülni hozzájuk.

A fentiek – vélelmezem – megvalósítása esetén nem kell még rekviemelt mondani háromszázezer hektár erdőért.

Dr. Balázs István

Kutatói nap Szegeden

Az Alföldi Erdőkért Egyesület 2000. november 10-én, Szegeden, a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola rendezésében tartotta meg hagyományos Kutatói Napját. A konferencián – nagyszámú hallgatóság előtt – a következő előadások hangzottak el:

Dr. Fűbrer Ernő–Marosi György: Az erdőtanúsítás helyzete és kilátásai Magyarországon

Dr. Tóth József: Magyarországra behurcolt új és potenciális erdei kártevők

Koltay András: A feketefenyő új mikológiai problémái

Dr. Szántó Mária: A nemes nyárak egészségi állapota a Tiszántúlon

Dr. Barna Tamás: A mikorrhizák szerepe a csemetékerti növényvédelemben, a talajlakó kórokozók szemben

Polner Frigyesné: Az elmúlt évek tűzesei és azok hatása az Ásotthalmi Erdészet gazdálkodására

Vízványó László: Az árvízkarok és következményeik a hullámtéri erdőgazdálkodásban

Madácsi Sándor: A barna levélszövő (*Clostera anastomosis*) gradációja a Harkakötönyi Erdészet területén

Kiss Béla: Az abiotikus károk erdőművelési és gazdasági hatásai a KEFAG Rt. fenyőállományaiban

Dr. Varga Ferenc: Kárláncolati folyamatok az alföldi erdőkben

Dr. Lakatos Ferenc–dr. Tóth József: Xylofág rovarok az Alföld fenyőállományaiban

Dr. Varga Szabolcs–Szidonya István: Környezetkímélő technológiák az erdészeti gyomnövény-korlátozásban.

Vadas Ferenc: Biotikus és abiotikus károk a NEFAG Rt. Monori Erdészeténél

Puskás Lajos: Ökológiai vízpótlás vagy fokgazdálkodás

A konferencia hagyományos záró eseményeként sor került az Alföldi Em-lékérmek odaítélésére. Ezt a kitüntetést azok kaphatják, akik vagy az egyesületért, vagy az alföldi erdőért kiemelkedő munkát végeztek. Évente legfeljebb tíz érem adható ki. A 2000. évben az alábbi kollégák részesültek a kitüntetésben:

Dr. Varga Ferenc okl. erdőmérnök, egyetemi tanár, intézetigazgató, NYME, Sopron

Dr. Rédei Károly okl. erdőmérnök, kandidátus, főigazgató-helyettes, ERTI, Budapest

Zsíros Attila okl. erdőmérnök, környezetvédelem szakos tanár, Bedő A.

Erd. Szakmunkásképző Isk. és Kollégium, Ásotthalmom

Virágh László okl. erdésztechnikus, erdészeti igazgató, NYÍRERDŐ Rt., Tiszacsege

Kiss Barnabás okl. erdésztechnikus, NEFAG Rt., Szolnoki Erdészet

Bánfi Sándor okl. erdésztechnikus, DALERD Rt., Körösvidéki Erdészet

Héjja Endre okl. erdésztechnikus, DALERD Rt., Szegedi Erdészet

Nagy László okl. erdésztechnikus, KAEG Rt., Dél-Hansági Erdészet

Fábián József okl. erdésztechnikus, KEFAG Rt., Császártöltési Erdészet

Dr. Barna Tamás
ügyvezető titkár

A Vadászkamara köszönete

Az Országos Magyar Vadászkamara az Aranyszarvas étterembe invitálta a témában érdekelt újságírókat. *Heltay István* elnök és *Pechtol János* főtitkár megköszönte a 2000. évben nyújtott támogatást. Jó gondolat volt az idén is a rendezvény, amely már szinte hagyományá vált.

Zsirai László

Remény

Haragos favágó a szél,
döntöget korhadt rönköket.
Fegyelmezett szobrász a tél,
formáz fagyott fagyöngyöket.

Reményem – ahogyan a Nap
fagyott fagyöngyben rejtező
mosolya egyszer kifakad –
tavaszi derűt hív elő.

Vágyam a kikelet dala,
álmából ébredő világ,
madarak vidám kórusa,
ablak alatti szerenád.

Vágyam terméssel biztató,
lelket simogató mező,